

Sygn. akt I ACa 1240/15

I ACz 427/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Wiesława Kuberska (spr.)

Sędziowie SA Tomasz Szabelski

del. SO Marta Witoszyńska

Protokolant sekretarz sądowy Lidia Milczarek

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2016 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa - Dyrektora Izby Celnej w Ł.**

przeciwko **H. S.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 18 lutego 2015 r. sygn. akt I C 439/14

oraz zażalenia strony powodowej

na postanowienie zawarte w punkcie 2 tego wyroku

1. z zażalenia strony powodowej zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2 w ten sposób, że zasądza od H. S. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 (siedem tysięcy dwieście) zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

2. oddala apelację;

3. zasądza od H. S. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym;

4. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w P. na rzecz adwokat D. K. prowadzącej Kancelarię Adwokacką w P., likwidatorki Kancelarii Adwokackiej (...) kwotę 6.642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) zł brutto z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

Sygn. akt I ACa 1240/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 18 lutego 2015 r., uzupełnionym wyrokiem z dnia 27 marca 2015 r., Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, w sprawie

z powództwa Skarbu Państwa - Dyrektora Izby Celnej w Ł. przeciwko H. S. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda w zakresie wierzytelności opisanej wyrokiem uzupełniającym umowę sprzedaży zawartą w formie aktu notarialnego przed notariuszem D. J. w Kancelarii Notarialnej

w R. przy ulicy (...) w dniu 9 lipca 2012 r. (rep. A Nr 3995/2012), której mocą K. S., działający

w imieniu i na rzecz spółki (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B., jako uprawniony do jednoosobowej reprezentacji Prezes Zarządu tejże Spółki, sprzedał na rzecz H. S. działkę oznaczoną numerem (...), położoną

w obrębie (...) – K. (gmina K.) w powiecie (...),

w województwie (...), o obszarze 95 arów 63 metrów kwadratowych, zabudowaną budynkiem stacji paliw oraz wiatą stalową ze służącymi prowadzeniu stacji paliw urządzeniami, dla której Sąd Rejonowy

w R., V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą

o numerze (...) wraz z aparaturą towarzyszącą, w której skład wchodzi: komplet mebli, dystrybutor (...) major (...).020/2/40, dystrybutor (...) major (...).200/2/80, dystrybutor (...) major (...).060/2/40, kompresor dygital, szafa mroźnicza, zestaw do monitoringu, klimatyzator LG, zbiornik dwupłaszczowy W., zbiornik dwupłaszczowy R., lada chłodnicza, agregat prądotwórczy, dystrybutor gazowy, zbiornik gazu propan - butan - 2 sztuki oraz zbiorniki paliwa (...) - 2 sztuki (pkt 1), nie obciążył pozwanej kosztami procesu (pkt 2), a także przyznał na rzecz adwokata E. G. prowadzącego Kancelarię Adwokacką w P. przy Placu (...) kwotę 8.856 zł brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu, którą nakazał wypłacić ze środków Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim (pkt 3)

(wyrok – k. 318 – 318 verte, wyrok uzupełniający – k. 372).

Powyższe rozstrzygnięcie zostało wydane na podstawie ustaleń, które Sąd Apelacyjny w całości podzielił i przyjął za własne. Z ustaleń tych wynikało, że naczelnik Urzędu Celnego w P. przeprowadził w spółce (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. kontrolę podatkową

w zakresie dokumentowania obrotu olejem opalowym w okresie od dnia

1 września 2005 r. do dnia 30 czerwca 2006 r. W wyniku kontroli ustalono,

że Spółka dokonując sprzedaży oleju opalowego osobom fizycznym nie prowadzącym działalności gospodarczej dokumentowanej paragonami fiskalnymi, naruszyła warunki do stosowania preferencyjnej stawki podatku akcyzowego. W tej sytuacji Naczelnik Urzędu Celnego w P. wszczął z urzędu postępowanie podatkowe, które zakończyło się wydaniem decyzji z dnia 13 maja 2011 r. nr (...) - (...) - 1/1 l/KKz/408, w której określił zobowiązanie podatkowe tejże Spółki w podatku akcyzowym za okresy od września 2005 r. do czerwca 2006 r.

Kontrolowana Spółka złożyła do Dyrektora Izby Celnej w Ł. odwołanie od przedmiotowej decyzji, wnosząc o jej uchylenie i umorzenie postępowania. Organ odwoławczy, tj. Dyrektor Izby Celnej w Ł. uchylił decyzję organu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia.

W trakcie toczącego się postępowania podatkowego (...) Sp. z o.o. dokonała rozporządzeń składnikami majątkowymi - m.in. w dniu 9 lipca 2012 r. sprzedała nieruchomość będącą przedmiotem skarżonej czynności, a także

w dniu 12 września 2012 r. sprzedała niezabudowaną działkę o obszarze

22 arów 92 metrów kwadratowych, położoną we wsi K. o numerze księgi wieczystej (...) oraz w dniu 16 stycznia 2013 r. sprzedała pojazd ciężarowy marki B. model X6, rok produkcji 2009, nr rejestracyjny (...).

Naczelnik Urzędu Celnego w P. ponownie rozpatrzył sprawę i decyzją z dnia 25 stycznia 2013 r. nr (...) - (...) - 108/13/KKz/527 określił zobowiązanie podatkowe Spółki w podatku akcyzowym za okres od września 2005 r. do czerwca 2006 r. oraz postanowieniem z dnia 19 marca 2013 r. nr (...) - (...) - 8/13/KKz/8 nadał tej decyzji rygor natychmiastowej wykonalności.

Spółka złożyła odwołanie od w/w decyzji i zażalenie na postanowienie o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności. Dyrektor Izby Celnej w Ł. rozstrzygnął odwołanie, wydając decyzję z dnia 11 czerwca 2013 r. o utrzymaniu w mocy zaskarżonej decyzji w części dotyczącej określenia zobowiązania za miesiące od października 2005 r. do czerwca 2006 r., natomiast w pozostałej części uchylił zaskarżoną decyzję i określił zobowiązanie w podatku akcyzowym za wrzesień 2005 r. Jednocześnie postanowieniem z dnia 12 czerwca 2013 r. nr (...) - 1 (...) (...) - (...) utrzymał w mocy postanowienie organu pierwszej instancji o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności. Decyzja z dnia 11 czerwca 2013 r. nr (...) - 1 (...) (...) - (...) została zaskarżona do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Ł..

W związku z brakiem zapłaty zobowiązania w dniu 28 marca 2013 r. zostały wystawione tytuły wykonawcze celem ściągnięcia należności w podatku akcyzowym w trybie egzekucji administracyjnej opiewające na łączną kwotę 549.208 zł. Do wszczęcia egzekucji administracyjnej w niniejszej sprawie doszło w dniu 8 kwietnia 2013 r. w chwili doręczenia Spółce egzemplarzy tytułów wykonawczych z dnia 28 marca 2013r od nr 36- (...) do nr 36- (...) wraz z zawiadomieniem o zajęciu wierzytelności pieniężnej zobowiązanej Spółki z tytułu zwrotów i nadpłat w (...) Urzędzie Skarbowym z dnia 2 kwietnia 2013 r. nr (...) - (...)3150-509- (...).

W toku egzekucji zastosowano następujące środki egzekucyjne:

- z datą 11 kwietnia 2013 r. dokonano zajęć w Banku (...) S.A., (...) Banku S.A., ES Banku Spółdzielczym w R. (realizacja zajęć nastąpiła poprzez trzy wpłaty w łącznej wysokości 22.127,93 zł),

- z datą 8 czerwca 2013 r. dokonano zajęć ruchomości Spółki (meble i elementy wyposażenia biura o szacunkowej wartości 2.400 zł), termin pierwszej licytacji zajętych ruchomości wyznaczono na 13 września 2013 r. — licytacja nie odbyła się z powodu braku chętnych, termin drugiej licytacji wyznaczono na 18 października 2013 r. - uzyskano ze sprzedaży kwotę 1.390 zł zaliczoną na koszty egzekucyjne.

Dotychczas uzyskano w toku egzekucji kwotę o łącznej wysokości 22.132,93 zł, którą zaliczono w całości na koszty egzekucyjne. Zgodnie z posiadanymi informacjami Spółka nie posiada nieruchomości.

W dniu 30 stycznia 2014 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Ł. w sprawie o sygn. (...) S.A./Łd 923/13 uchylił decyzję Dyrektora Izby Celnej w Ł. nr (...) - (...) (...) - (...) z dnia 11 czerwca 2013 r. w części dotyczącej określenia zobowiązania w podatku akcyzowym za miesiące wrzesień, październik, listopad 2005 r. oraz orzekł, że w tej części decyzja nie podlega wykonaniu do czasu uprawomocnienia się wyroku.

W związku z powyższym powód nie objął niniejszym pozwem kwot dotyczących miesięcy: wrzesień, październik oraz listopad 2005 r. i wskazał, że pozostałe podlegające egzekucji na rzecz Skarbu Państwa należności to:

- podatek akcyzowy za okres od grudnia 2005 r. do czerwca 2006 r. — łącznie 289.629 zł (należność główna),

- odsetki od podatku akcyzowego - łącznie 120.314 zł (wyliczone na dzień wystawienia tytułów wykonawczych – 28 marca 2013 r.),

- koszty egzekucyjne 29.093,10 zł.

Pozwana Z. S. jest żoną K. S.. Mieszka w R. przy ul. (...). Była prokurentem dłużnika - spółki z o.o. (...).

W umowie z dnia 9 lipca 2012 r. zostało zawarte oświadczenie pozwanej, że przedmiot umowy będzie wykorzystywała w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą pod firmą (...), R.

ul. (...) Regon (...) (§ 3 umowy), a także jej zobowiązanie do oddania spółce z o.o. (...) (dłużnikowi) działki (...) zabudowanej stacją paliw do używania i pobierania pożytków, za co spółka z o.o. (...) zobowiązała się do płacenia czynszu (§ 6 umowy).

Aktualnie dłużnik - (...) spółka z o.o. znajduje się w likwidacji. Likwidatorem Spółki jest K. S..

Sąd Okręgowy uwzględnił powództwo, uznając, że zostały w niniejszej sprawie spełnione wszystkie przesłanki warunkujące zasadność skargi pauliańskiej. Dokumenty złożone do pozwu w ocenie Sądu Okręgowego stanowiły dowód wiarygodności przysługujących powodowi, wskazywały na niewypłacalność dłużnika oraz potwierdziły dokonanie czynności powiększającej jego niewypłacalność. Analizując zgromadzony materiał dowodowy Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że K. S., będący prezesem spółki (...) wyprowadził z jej majątku jedyne składniki, które mogły skutecznie służyć do zaspokojenia wierzyciela, a w chwili dokonywania zaskarżonej czynności miał pełną świadomość, że czynność ta krzywdzi wierzyciela, skoro decyzje, z których wynikała wysokość zobowiązań publicznoprawnych Spółki zostały skutecznie doręczone dłużnikowi. Sąd Okręgowy zauważył, że okoliczność ogłoszenia upadłości spółki (...) nie wyłączała ochrony wierzyciela na podstawie art. 527 i nast. k.c. (vide uchwała SN z dnia

11 września 2013 r., III CZP 47/13). Co więcej, Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie domniemanie z art. 527

§ 3 k.c., pozwalające uznać, że osoba trzecia wiedziała o tym, że dłużnik działa z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli. Decydująca w tym zakresie była okoliczność, że dłużnik oraz pozwana są małżeństwem i byli nim w chwili dokonywania skarżonej czynności, co stanowiło o istnieniu stosunku bliskości w rozumieniu powołanego przepisu, a przy tym pozwana była prokurentem dłużnika, co uzasadniało wniosek, że wiedziała o ciężących na Spółce zobowiązaniach podatkowych oraz o okolicznościach działania dłużnika mających na celu pokrzywdzenie wierzyciela. To, że czynność została dokonana przez K. S., działającego jako prezes spółki (...), nie miała zdaniem Sądu Okręgowego wpływu na pojmowanie „stosunku bliskości”

(uzasadnienie zaskarżonego wyroku – k. 322 – 329).

Pozwana od wyroku Sądu Okręgowego wywiodła apelację, zaskarżając wyrok w całości i podnosząc następujące zarzuty:

1. naruszenia prawa materialnego, tj.:

- art. 527 § 1 k.c. wskutek uznania, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, a pozwana wiedziała o tym,

- art. 527 § 2 k.c. wskutek przyjęcia niewypłacalności dłużnika,

- art. 528 k.c. wskutek przyjęcia, że pozwana uzyskała korzyść majątkową nieodpłatnie,

2. naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 k.p.c. poprzez niewłaściwą ocenę materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa, a także o zwrot kosztów postępowania apelacyjnego

(apelacja – k. 350 – 351 verte, 359 – 363).

Powód odpowiadając na apelację wniósł o jej oddalenie oraz o zwrot kosztów postępowania apelacyjnego (k. 393 – 397).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja, stanowiąc wyłącznie wyraz polemiki z prawidłowymi ustaleniami Sądu Okręgowego i trafnymi wnioskami, podlegała oddaleniu.

Skarżąca nie zaprezentowała w niej żadnych argumentów jurystycznych, logicznych, czy wynikających z doświadczenia życiowego, w wyniku których możliwe byłoby podważenie kluczowych dla sprawy ustaleń faktycznych i wyjście naprzeciw jej oczekiwaniom dotyczącym zmodyfikowania kierunku zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia. Skutku tego nie mógł w szczególności spowodować zawarty w apelacji zarzut odnoszący się do poczynienia przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zgromadzonego materiału dowodowego zwłaszcza, że skarżąca nie wskazała przyczyny dyskwalifikującej postępowanie dowodowe Sądu Okręgowego w objętej apelacją zakresie i nie określiła kryteriów oceny, które Sąd ten naruszył przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając. Stąd też tego rodzaju zarzut należało uznać za bezzasadny i świadczący o dezaprobatie stanu faktycznego ustalonego na podstawie zgromadzonego przez Sąd I instancji materiału dowodowego jedynie z tej przyczyny, że nie wspierał on twierdzeń skarżącej zgodnych z jej stanowiskiem w procesie. Innymi słowy, skoro skarżąca poprzestała na samym tylko stwierdzeniu, że ustalenia faktyczne w tej sprawie odbiegały od przeprowadzonych dowodów, bez wykazania uchybień w stosowaniu zasad logicznego rozumowania lub zwykłego doświadczenia życiowego, na których opiera się uprawnienie sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów w rozumieniu art. 233 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny nie podzielił przedstawionej przez nią własnej (subiektywnej) oceny poszczególnych dowodów, a także wynikających z niej wniosków.

Całkowicie mylne były zapatrywania skarżącej, zdającej się uzależniać możliwość zastosowania ochrony pauliańskiej wyłącznie do czynności o charakterze nieodpłatnym. Ustawodawca nie wprowadził takiego ograniczenia, wobec czego czynność odpłatna, jak kwestionowana umowa z dnia 9 lipca 2012 r., mogła stanowić przedmiot niniejszej skargi. Konsekwencją odpłatności tej czynności był brak możliwości rozpatrywania zasadności skargi w kontekście domniemania wynikającego z art. 528 k.c. (czyniącego okolicznością całkowicie obojętną dla uznania czynności prawnej za bezskuteczną istnienie po stronie osoby trzeciej przesłanki subiektywnej w postaci wiedzy o świadomości działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela), które nie mogło zostać i w ogóle nie zostało w sprawie przyjęte. Z tego względu zarzut obrazu wskazanego przepisu był bezprzedmiotowy.

Ocena zgromadzonego przed Sądem Okręgowym materiału dowodowego wbrew twierdzeniom apelującej uzasadniała uznanie występowania jej świadomości dokonywania przez dłużnika czynności z pokrzywdzeniem wierzyciela. W tym względzie decydująca była nawet nie tyle okoliczność pozostawania pozwanej i K. S. w związku małżeńskim, co fakt pełnienia przez pozwaną funkcji prokurenta w spółce (...), przekładający się na posiadanie wiedzy o stanie spraw Spółki i jej bieżących zobowiązań podatkowych. Obie z wymienionych okoliczności świadczyły o łączącym pozwaną i K. S. stosunku bliskości, o jakim mowa w art. 527 § 3 k.c., który nie jest determinowany jedynie więzią osobistą, dopuszczając również takie relacje, z którymi związana jest wiedza o sytuacji majątkowej innego podmiotu (wyrok SN z dnia 9 marca 2007 r., V CSK 473/2006), w tym sytuacji, gdy jedną ze stron skarżonej czynności jest osoba prawna (M. Pyziak – Szafnicka, Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika, Dom Wydawniczy ABC 1995 r., s. 142).

Jako, że apelacja nie zawierała żadnych merytorycznych argumentów mogących skutecznie podważyć zawarte w art. 527 § 3 k.c. domniemanie, mimo jego wzruszalnego charakteru, Sąd Apelacyjny zaaprobował ocenę Sądu Okręgowego o zasadności wniesionej przez powoda skargi pauliańskiej, zwłaszcza, że zostały spełnione pozostałe przesłanki zawarte w niej roszczenia. Świadomość działania dłużnika z pokrzywdzeniem powoda istniała bowiem

nie tylko po stronie pozwanej, ale również po stronie samego K. S., który jako prezes spółki (...) przed zawarciem umowy

z dnia 9 lipca 2012 r. wiedział o spoczywających na Spółce zobowiązaniach podatkowych, jak też o wszczęciu kontroli oraz postępowania podatkowego skutkującego wydaniem decyzji określającej zobowiązanie podatkowe Spółki w podatku akcyzowym za okres od września 2005 r. do czerwca 2006 r. Tym samym nie sposób było uznać - w ślad za twierdzeniami skarżącej - że K. S., zawierając tę umowę, nie dążył do usunięcia majątku spod egzekucji ze szkodą dla jej powodzenia. Zważywszy natomiast na to, że pozwana z mocy wskazanej umowy stała się wyłączną właścicielką jedynych składników majątku, z którego powód mógłby uzyskać zaspokojenie swych roszczeń, trafny okazał się osąd, że dłużnik doprowadził się do stanu niewypłacalności

w rozumieniu art. 527 § 2 k.c., który nie musiał oznaczać całkowitej niemożności zaspokojenia wierzyciela. Wystarczające jest bowiem,

by w następstwie zaskarżonej czynności nastąpiło pogorszenie możliwości zaspokojenia się wierzyciela bądź jej opóźnienie (wyrok SN z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CSK 273/09; wyrok SN z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 183/11). Tymczasem na gruncie poczynionych w sprawie ustaleń nie budziło wątpliwości, że wpłaty dokonywane przez pozwaną tytułem zapłaty ceny za nabycie przedmiotu umowy z dnia 9 lipca 2012 r. nie zostały odnotowane na rachunkach Spółki w chwili ich zajęcia (zajęto wówczas jedynie 22.127,93 zł, choć według twierdzeń skarżącej do kwietnia 2013 r. uiszcza całość należnej ceny). Bez znaczenia było zatem, że ostatecznie stanowiły one ekwiwalent nabytej nieruchomości i ruchomości.

W tym stanie rzeczy zarzuty podniesione przez skarżącą nie zasługiwały na uwzględnienie, prowadząc do oddalenia przedstawionej apelacji po myśli art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r.

o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U.2013.1150 j.t.) i § 6 pkt 7

w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 in principio rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U.2013.490 j.t.), uznając, że skarżąca winna ponieść konsekwencje finansowe oczywiście bezzasadnego zaskarżenia wyroku Sądu I instancji.

Wynagrodzenie na rzecz pełnomocnika reprezentującego pozwaną

z urzędu Sąd Apelacyjny przyznał za całe postępowanie odwoławcze (tak zażalenkowe, jak i apelacyjne) stosownie do § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1

pkt 2 in principio oraz § 2 ust. 3 wskazanego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r.